

УДК 502:57.063.7:502.7 (477.52)
DOI: 10.5281/zenodo.1495370

М. П. Москаленко
ORCID ID 0000-0002-0580-9314
moskalenko_nikolay@ukr.net
В. С. Стаценко

СТРУКТУРА ТА РЕЖИМ ДІЯЛЬНОСТІ ГЕТЬМАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ

Москаленко М. П., Стаценко В. С. Структура та режим діяльності Гетьманського національного природного парку. – Природничі науки. – 2018. – 15: 33–36.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

У статті охарактеризовано структуру та режим діяльності Гетьманського національного природного парку. Зазначено, що важливим напрямком природоохоронної роботи в Сумській області залишається заповідання нових територій. Проаналізовано державні документи, на підставі яких було створено новий об'єкт природно-заповідного фонд. Вказано гідрологічні заказники державного та місцевого значення та інші охоронні території на базі яких було створено національний природний парк.

Ключові слова: національний природний парк, природно-заповідний фонд, гідрологічні заказники, зона стаціонарної рекреації, заповідна зона, природне середовище, природні комплекси, режим охорони природний об'єктів.

Moskalenko M. P., Statsenko V. S. Structure and operating mode of the Hetman National Park. – *Prirodniči nauki*. – 2018. – 15: 33–36.

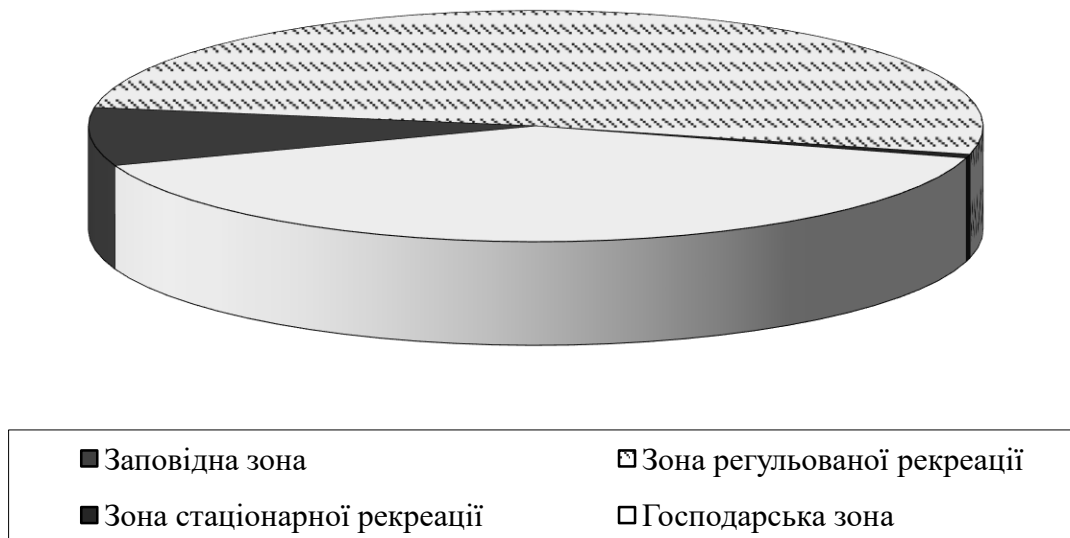
Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko

Structure and operating mode of the Hetman National Park are described in the article. It is specified that the preservation of new territories continues to be the important direction of environmental activity in Sumy region. The state documents were analyzed, on the basis of which this object had been designated as a nature reserve fund. Hydrological nature reserves of national and local significance and other protected areas, which were aggregated to create a national park were identified. The division of the reserved territory into several functional zones is illustrated. The basic operating modes of the park are presented.

Key words: national park, natural reserve fund, hydrological reserves, area of sustained recreation, preserved area, natural systems, natural objects preservation duty.

Вступ. Хоча процент заповідності в Сумській області досить високий (понад 7% проти 4% по Україні) важливим напрямком природоохоронної роботи в області залишається заповідання нових територій та об'єктів. Річкова долина Ворскли є значним транскордонним екологічним коридором з найменш порушеною людською діяльністю заплавою [1].

Мета статті. Метою дослідження було вивчити структуру та режим діяльності національного парку на прикладі Гетьманського національного природного парку (Гетьманський НПП). Для досягнення мети було поставлено завдання: провести аналіз існуючих літературних матеріалів щодо структури та режиму Гетьманського національного природного парку.

Рис. 1. Розподіл площі Гетьманського НПП за функціональними зонами

Результати та їх обговорення. Гетьманський національний природний парк (далі – Гетьманський НПП) створено згідно з Указом Президента України від 27 квітня 2009 року №273/2009 «Про створення Гетьманського національного природного парку» [2].

Гетьманський НПП знаходиться в південно-східній частині Сумської області на території трьох адміністративних районів: Великописарівського, Тростянецького та Охтирського. Парк створений в долині ріки Ворскла. Починається він на кордоні з Російською Федерацією і за течією Ворскли простягається до межі з Полтавською областю. До парку віднесені ділянки заплави, сама річка, місцями надзаплавні тераси та правий корінний берег ріки. Основою НПП стали: гідрологічний заказник загальнодержавного значення «Бакирівський», гідрологічні заказники загальнодержавного значення «Хухрянський», «Климентівський», заповідне лісове урочище «Литовський бір», гідрологічний заказник місцевого значення «Ямний» [3].

Територія НПП розділена на кілька зон (рис. 1). Для кожної зони встановлено диференційований режим щодо їх охорони, відтворення та використання.

Заповідна зона призначена для охорони та відновлення найбільш цінних природних комплексів. На території заповідної зони забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить її цільовому призначенню, а саме:

– будівництво споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту і зв'язку, не пов'язаних з діяльністю парку, розведення вогнищ, влаштування

місць відпочинку населення, стоянка транспорту, проїзд і прохід сторонніх осіб, прогін свійських тварин, пересування механічних транспортних засобів, за винятком шляхів загального користування, лісосплав, проліт літаків та вертольотів нижче 2000 метрів над землею, подолання літаками звукового бар'єру над територією парку та інші види шумового впливу, що перевищують установлені нормативи;

– геологорозвідувальні роботи, розробка корисних копалин, пошкодження ґрунтового покриву та гідрологічного і гідрохімічного режимів, руйнування геологічних відслонень, а також добування піску та гравію в річках та інших водоймах, застосування хімічних засобів, усі види лісокористування, проведення рубок головного користування та всіх видів поступових та суцільних рубок, вирубування дуплястих дерев, а також заготівля кормових трав, лікарських та інших рослин, насіння, квітів, очерету, випасання худоби, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування, інші види користування рослинним і тваринним світом, що призводить до порушення природних комплексів;

– мисливство, селекційний відстріл тварин, рибальство, туризм, інтродукція нових рослин і тварин;

– збирання колекційних та інших матеріалів, за винятком матеріалів, необхідних для виконання наукових досліджень [4].

Зона регульованої рекреації – в її межах можливий короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення. На території цієї зони забороняється:

– рубки лісу головного користування, прохідні рубки, будівництво промислових, господарських і житлових об'єктів, не пов'язаних з діяльністю парку;

– розробка корисних копалин, кар'єрів, порушення ґрунтового покриву, промислове рибальство, мисливство, промислова заготівля лікарських рослин;

– проїзд та стоянка автомобільного та гужового транспорту, крім службового, організація масових спортивних та туристичних заходів, розміщення наметових таборів, човнових станцій;

– розведення вогнищ поза межами відведених для цього місць;

– застосування хімічних засобів боротьби з шкідниками та хворобами дикорослих рослин і лісу без відповідного наукового обґрунтування, порушення режиму прибережних смуг та водоохоронних зон;

– використання катерів та човнів з двигунами, за винятком службового та спеціальних уповноважених на здійснення державного контролю органів державної влади, а також рятувальних служб;

– інша діяльність, що може негативно вплинути на стан природних комплексів та об'єктів або зменшити їх природну екологічну цінність.

Зона стаціонарної рекреації – призначена для розміщення готелів, мотелів, кемпінгів, інших об'єктів обслуговування відвідувачів парку. В межах цієї зони забороняється будь-яка господарська діяльність, не пов'язана з цільовим призначенням цієї функціональної зони або може шкідливо вплинути на стан природних комплексів та об'єктів в її межах [4].

Господарча зона. У межах цієї зони проводиться господарська діяльність, спрямована на виконання покладених на парк завдань, знаходяться населені пункти, об'єкти комунального призначення парку, а також землі інших землевласників і землекористувачів, що включені до складу парку, на яких господарська діяльність здійснюється з додержанням вимог та обмежень, встановлених для зон антропогенних ландшафтів біосферних заповідників.

На території зони регульованої рекреації, стаціонарної рекреації та господарської зони забороняється будь-яка діяльність, яка призводить або може призвести до погіршення стану навколишнього природного середовища та зниження рекреаційної цінності території Парку, в тому числі мисливство [4].

Висновки. Отже, режим діяльності Гетьманського НПП забезпечує збереження цінних природних комплексів і об'єктів; створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних об'єктів; можливість здійснення науково-дослідних робіт, проведення екологічної освітньо-виховної роботи тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гетьманський НПП. URL: <http://pzf.eco.gov.ua/гетьманський-нпп.html>.
2. Указ Президента України від 27 квітня 2009 року №273/2009 «Про створення Гетьманського національного природного парку». – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/273/2009>
3. Проект організації території Гетьманського Національного Природного Парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів / Державне агентство лісових ресурсів, ДП «Харківська державна лісовпорядна експедиція. – URL: <http://old.menr.gov.ua/.../2172-nakaz-vid-31-12-2013-562-pro-za>.
4. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 28.07.2015 № 282 «Положення про Гетьманський національний природний парк». – URL: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-polozhennja-pro-getmanskii-nacionalnii-pr-doc241549.html>